

ХУЛОСАИ КОМИССИЯИ ЭКСПЕРТИИ

шурои диссертационии 6D. КОА-096 назди Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон (АИКТ) ба диссертатсияи Исмоилова Раҳима Исроиловна дар мавзӯи «Баҳодиҳии хусусиятҳои биологӣю хочагидорӣю навъҳои интродуксионӣю гелос дар шароити водии Ҳисор» барои дарёфти дараҷаи илмӣю номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ

Мутобиқати мавзӯю, мухтавои диссертатсия ва автореферат ба ихтисос ва соҳаи илме, ки аз рӯи он ба шуро қабул, баррасӣ ва ҳимояи диссертатсия иҷозат дода шудааст. Мавзӯи диссертатсия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба самтҳои афзалиятноки таҳқиқотӣ – илмӣ алоқамандии зич дошта, дар асоси як қатор барномаҳои давлатӣ аз ҷумла: Барномаи рушди соҳаи боғу тоқпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2015-2020, №424 аз 3 июли соли 2014, ки мувофиқи он бунёди 20 000 га боғи дарахтони мевадиханда; Барномаи давлатии рушди Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, № 483 аз 20.10.2016; Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, аз 27-уми марти соли 2018, №165, дар бораи ворид намудани тағйирот ба Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон №793, аз 30-юми декабри соли 2015 оид ба “Барномаи навбатии рушди соҳаи боғу тоқпарварӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои солҳои 2016-2020” тартиб дода шудааст.

Илова бар ин, мавзӯи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки таҳқиқоти илмӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дар Консепсияи сиёсати аграрии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо Қарори Ҳукумат таҳти № ГР 018900031322016 аз 05 январи соли 2016 тасдиқ карда шудааст, мувофиқат мекунад. Қори диссертатсионӣ солҳои 2017-2019 дар Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ АИКТ ва кафедраи меваю сабзавот ва тоқпарварии ДАТ ба номи Ш. Шохтемур анҷом дода шудааст.

Диссертатсияи Исмоилова Раҳима Исроиловна дар мавзӯи “Баҳодиҳии хусусиятҳои биологӣю хочагидорӣю навъҳои интродуксионӣю гелос дар шароити водии Ҳисор” барои дарёфти дараҷаи илмӣю номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯи ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ хеле муваффақ буда, таҳқиқоти илмӣ ба анҷом расида доништа шуда, меҳнати ихтисосмандонаи унвонҷӯ ба ҳисоб меравад, ки ба ҳалли ҳадафҳои

муҳимтарини стратегии мамлакат - таъмини амнияти озуқаворӣ ва саноаткунони босуръати кишвар бахшида шудааст.

Яке аз роҳҳои ҳалли ин масъала ба шароити ҷумҳурии мутобиқ намудани навъҳои воридгардида ва баланд бардоштани ҳосилнокии онҳо ва дар заминаи ин ба вучуд овардани навъҳои нави серҳосилу ба талаботи бозор ҷавобгӯ, ҳамзамон мукамалгардони технологияи бунёди боғҳо бо тарзи замонавӣ мебошад. Мавзӯи таҳқиқотӣ дар асоси аҳамияти ғизоию шифойӣ ва иқтисодии навъҳои гелос, ки қисмати зиёди минтақаҳои боғдории ҷумҳурии барои парвариши меваи гелос мувофиқ мебошанд, ба инобат гирифта шуда, таҳрезӣ гардидааст.

Дар рафти таҳқиқотҳои илмӣ хусусиятҳои биоморфологӣ, физиологӣ, селекционӣ ва помологияи навъҳои интродуксионии 9 навъи гелос дар шароити водии Ҷисор омукта шуда, дар натиҷа се навъи гелос - Валовая, Регина ва Крупноплодная бо нишондиҳандаҳои иқтидори ҳосилнокӣ, мӯҳлати пухтарасии мева ва дигар хусусиятҳои арзишнокашон барои истифодабарӣ дар қорҳои селекционӣ ҷудо гардиданд. Инчунин дар натиҷаи омузиши сабабҳои паҳншавӣ ва авҷгирии касалиҳои занбӯруғӣ муайян карда шудааст, ки навъҳои Мелитопольская Ранняя, Наполеон Розовая, Валовая, Регина ва Крупноплодная ба касалии клястероспориоз ва навъҳои Валовая, Регина ва Крупноплодная ба монилиоз хеле устуворанд. Ҳангоми муайян намудани устувории навъҳо ба хушкӣ навъҳои Регина, Крупноплодная ва Валовая бартарӣ нишон доданд, ки сатҳи талафоти об дар барги онҳо 2,2-2,8% -ро ташкил медиҳад. Дар баробари ин таркиби биохимиявии меваи навъҳои гуногуни гелос омукта шудааст, ки миқдори моддаҳои хушк 14,1-18,8%, қанд 11,7-18,9%, туршӣ 0,43-0,88%, кислотаи аскорбинӣ 12 мкг-ро ташкил медиҳад.

Натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ аз тарафи диссертант дар хоҷагии деҳқонии Абдусаттор-и ноҳияи Шахринав дар майдони 1,5 гектар ва дар хоҷагии деҳқонии "Конзавод"-и шаҳри Ҷисор дар майдони 2 гектар дар амал татбиқ карда шуданд.

Ҷамъбасти натиҷаҳои таҳқиқоти илмӣ ва нашри мақолаҳо аз ҷониби муаллиф дар якҷоягӣ бо роҳбари илмӣ анҷом дода шуда, инчунин таҳияи умумии диссертатсия ва автореферати он аслияти матни диссертатсияро инъикос мекунад. Иштироки бевоситаи муаллиф ҷиҳати ба даст овардани натиҷаҳои илми 85,0% баробар мебошад.

Диссертатсия ва автореферати он аз рӯйи мавзӯ ва муҳтаво ба ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ мувофиқат мекунад.

Мутобиқати муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ 06.01.05.- Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ, ба самтҳои афзалиятноки илм дар ҷумҳурӣ.

Мавзӯ ва мазмуни кори диссертатсионии Исмоилова Раҳима Исроиловна ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси 06.01.05-Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ, ки дар асоси феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаи илмӣ дода мешавад ва бо қарори раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27.10.2022 фармоиши №237/шд, ҳуқуқи қабули диссертатсияҳоро барои ҳимоя дода шудааст, мувофиқат мекунад.

Банди 3. Услуб, техника ва нақшаҳои технологии равандҳои селекциониву тухмипарварӣ. Кор карда баромадан ва такмил додани усулҳои гуногуни интиҳоб, дурагакунии дохили ва дур;

Банди 4. Офаридан ва омӯзиши селекционию генетикии маводи аввалияи нав (дурагаҳо, мутантҳо, шаклҳои гаплоидӣ, анеуплоидӣ ва полиплоидӣ, клонҳо, шаҷараҳои инбрэндӣ, ҳамсонҳои (аналог) стерилӣ ва фертилӣ, шаклҳои худмувофиқнашаванда ва дигар компонентҳои селексияи аналитикӣ, синтетикӣ ва гетерозисӣ).

Банди 5. Таҳрезии усулҳои баҳодихии хусусиятҳои хоҷагидорӣ пурқиммати навҳо, маводи селекционию киштшаванда (тухмӣ), мутобиқшавӣ ва дигар хусусиятҳои аз ҷиҳати иқтисодӣ арзишманди такмилдиҳии принципҳои минтақабобкунии экологию ҷуғрофии навҳо ва аз рӯйи минтақаҳо ҷойгиркунии заминҳо барои тухмипарварӣ.

Ҳамзамон, тадқиқот ба талаботи Феҳристи ихтисосҳое, ки аз рӯйи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори Раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 сентябри соли 2021, №7 тасдиқ шудааст, пурра ҷавобгӯ аст.

Оид ба мукамал инъикос ёфтани муҳтавои кори диссертатсионӣ дар таълифоти нашршудаи довталаб. Натиҷаҳои тадқиқот дар 15 мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 8 мақола дар маҷаллаҳои тақриршавандаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 7 мақола дар маҷаллаҳои конференсияҳои ҷумҳуриявӣ илмиву назарявӣ ба ҷоп расидаанд, ки

мазмуну мундариҷа ва муҳтавои асосии тадқиқоти мазкурро дар бар мегиранд.

Дар бораи иҷрои талаботи нисбат ба наشري натиҷаҳои асосии диссертатсия. Тибқи талаботи банди -35- и “Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26.06.2023, №295)” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм дар соҳаи илми табиӣ, риёзӣ, тиббӣ, кишоварзӣ ва техникӣ 2 мақола ва на кам аз 2 маъруза дар конференсияҳои ҷумҳуриявӣ, минтақавӣ ва ё байналмилалӣ аст. Аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ Исмоилова Р.И. дар асоси маводҳои диссертатсия 15- мақолаи илмӣ ба нашр расидааст, аз ҷумла 7 - мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА – и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 1 мақола дар маҷаллаи тақризшавандаи КОА Федератсияи Россия 7 мақола дар маводҳои конференсияҳои ҷумҳуриявӣю байналмилалӣ ба нашр расонида шудаанд, ки ин ба талабот нисбат ба наشري натиҷаҳои асосии диссертатсия мувофиқат мекунад.

Эътимоднокии натиҷаҳои тадқиқи диссертатсионӣ. Натиҷаҳои корҳои илмӣ тадқиқотӣ дар шароити озмоишгоҳ ва саҳрои тибқи методикаи дар боғдори қабулшуда «Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур», Мичурин, 1973 гузаронида шудааст. Устувории навъҳои интродуксионии гелос ба хушки тибқи усулҳои пешниҳодгардидаи Кушниренко М.Д., 1976 гузаронида шудааст. Ҳосилнокӣ бо истифода аз “Программа и методика изучения сортов коллекции плодовых, ягодных, субтропических и орехоплодных культур и винограда ВИР, 1970 дар саҳро муайян карда шудааст. Таркиби ҷузъҳои биохимиявӣ дар меваҳои гелос тибқи Методы биохимического исследования растений А.И. Ермаков, 1959 ва дигарон, муайян карда баҳо дода шудааст.

Асоснокии омории натиҷаҳои тадқиқот аз рӯи таҳлили дисперсионӣ тибқи “Методика полевого опыта”, Б. А. Доспехов, 1985 ва барномаи компютерӣ Microsoft 2010 санҷида шудааст.

Вобаста ба масъалаи қабул кардан ё накардани диссертатсия ба шуро.

Кори диссертатсионии Исмоилова Раҳима Исроиловна дар мавзӯи «Баҳодиҳии хусусиятҳои биологию хоҷагидорӣ навъҳои интродуксионии гелос дар шароити водии Ҳисор» дар асоси талаботҳои Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тартиб дода шудааст.

Ташҳиси аввалияи диссертатсия дар шӯъбаи мевапарварӣ ва буттамевагиҳои Институти боғу тоқпарварӣ ва сабзавоткорӣ

Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон гузаронида шуда, натиҷаи он дар ҷаласаи Шурои олимон муҳокима гардидааст (протоколи №11 аз 04.07.2025). Дар хулосаи мазкур кори диссертационӣ мусбат арзёби гардида, баҳои объективӣ дода шудааст.

Диссертатсия барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ пешниҳод карда мешавад.

Комиссияи эксперти диссертатсияи Исмоилова Раҳима Исроиловнаро дар мавзӯи «Баҳодиҳии хусусиятҳои биологӣю хоҷагидорӣю навъҳои интродуксионӣю гелос дар шароити водии Ҳисор» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ баррасӣ намуда, дар асоси банди 60 «Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ»

ҚАРОР ҚАРД:

1. Диссертатсияи Исмоилова Раҳима Исроиловна дар мавзӯи «Баҳодиҳии хусусиятҳои биологӣю хоҷагидорӣю навъҳои интродуксионӣю гелос дар шароити водии Ҳисор» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои кишоварзӣ аз рӯйи ихтисоси 06.01.05. - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ ба Ҳимоя қабул карда шавад.

2. Комиссияи экспертии шурои диссертационӣ муҳаққиқони зеринро, ки корҳои илмӣ тадқиқотиашон ба ихтисоси 06.01.05 - Селексия ва тухмипарварии растаниҳои кишоварзӣ мувофиқат дорад, ба ҳайси муқарризи расмӣ пешниҳод менамояд:

Фелелиев Акрамшо Саидшоевич - доктори илмҳои кишоварзӣ, академики АМИТ, сарҳодими илмӣю озмоишгоҳи мевапарварӣ дар шароити биладкӯҳи Институти биологӣю Помир ба номи Х. Ю. Юсуфбекови АМИТ;

Бойматов Тоҷибой Эргашевич - номзади илмҳои кишоварзӣ, дотсенти кафедраи агротехнология ва экологӣю саноати ДПДТТ ба номи академик М.С.Осимӣ дар ш. Хучанд.

3. **Ба сифати муассисаи пешбар** факултети биологӣю Донишгоҳи давлатӣю омӯзгорӣю Тоҷикистон ба номи С. Айнӣ тавсия дода мешавад.

4. Барои ҷойгир намудани эълон оид ба Ҳимояи диссертатсия дар сомонаи Академияи илмҳои кишоварзии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестационӣю назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон розигӣ дода шавад.

5. Барои чопи автореферат бо ҳуқуқи дастнавис (100 адад) ва ирсол гардидани он ба суроғаҳои таъиншуда иҷозат дода шавад.

6. Санаи ҳимоя “ 05 ” март соли 2026, соати 14⁰⁰ муқаррар карда шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои кишоварзӣ

Абдураҳмонов

Абдураҳмонов Н.А

Аъзоёни комиссияи экспертӣ:

доктори илмҳои кишоварзӣ

Бобохонов

Бобохонов Р. С.

номзади илмҳои кишоварзӣ

Мубалиева

Мубалиева Ш.М.

“ 29 ” 12 2025